

POHOD

IZHAJA VSAKO SOBOTO

 Letna naročnina 40 Din. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gledališka ulica 8, telefon št. 2109
 Račun poštne hranilnice št. 16.160. — Rokopisov ne vračamo. — Inseratov ne sprejemamo!

Štev. 2.

V Ljubljani, dne 17. septembra 1932.

Leto I.

Kaj hočemo?

Postavili smo temelj svojemu udeleževanju, povedali kdo smo, in danes gremo stopnjo dalje: Kaj hočemo?

Zastopamo stališče, da more in mora biti nosilka jugoslovanske ideje predvsem zasebna iniciativa. Državna oblast ni mogla še nikdar in nikjer sama iz sebe ustvarjati narodov in vcepljati državljanskom narodno zavest in navdušenje, pa naj je imela na razpolago še tako sijajen aparat. Stvar zasebne inicijative je, da ustvarja, širi in pogloblja ideološke, zlasti nacionalistične pokrete, stvar države in državnih oblasti pa je, da take državotvorne pokrete podpirajo oziroma jih vsaj ne ovirajo.

Nočemo radi tega uradnega Jugoslovanstva, hočemo svobodni pokret, ki ga vodi in vzdržuje iniciativa poštenih in sposobnih Jugoslovancev, ki so si znali ohraniti čisto vest in čiste roke; ne delajo le za nagrade in ne pričakujejo od svojega nacionalnega udeleževanja nobenih osebnih koristi, priznanj in odlikovanj, marveč delajo iz notranje potrebe in le radi stvari same.

Prepričani smo, da se idejni, zlasti nacionalni pokreti ne ustvarjajo od zgoraj navzdol. Z delom je treba pričeti v širokih plasteh naroda, ta narod je treba pritegniti k sodelovanju in sodelovanju. Preprosti človek je jedro in temelj vsake države, iz njega je treba napraviti zavodnega državljan, ki pozna svoje dolžnosti napram državi in te dolžnosti rad izpolnjuje. Hoče in mora pa imeti ravno zato ugled in upoštevanje tudi pri vodilnih funkcionarjih. Zato smo proti zelnim mizam in se borimo za najširšo demokracijo v prid onih, ki vrše lojalno svoje obveze napram narodu in državi.

Vzgajati hočemo mogočne ljudske vrste, ki se bodo prištevale odkrito k ideji narodnega in državnega edinstva, propovedovale to idejo z besedo in dejanjem ter doprinesle za njo težke, moralne, materialne in krvne žrtve — vse to v prepričanju, da je za nas Slovence možno samostojno in neovirano življenje le v edinstveni in močni Jugoslaviji. Kdor ruši edinstveno, nedeljeno in nedeljivo Jugoslavijo, ta je sovražnik države in naroda, je pa tudi sovražnik nas Slovencev.

Hočemo proste in neodvisne državljane jugoslovanske Jugoslavije. Nismo si dali še nikdar in nikjer vezati svojih rok in misli, priznavamo le eno idejo in hočemo doseči le en cilj, da postane Jugoslavija v resnici jugoslovanska in da dobi država čim prej resnične, jugoslovanske državljane.

Zaradi tega prepričanja in hotenja smo bili vedno proti vsem bivšim političnim strankam in njih ogabnemu partizanstvu, zato smo bili in smo proti vsakemu hinavstvu in svetohlinstvu — Jugoslovanstvo imamo v svojih srcih, ne pa samo na jeziki.

Hočemo širom države propovedovati evangelij bratske ljubezni jugoslovanskega nacionalizma, ki naj objame široke mase naroda in povzdigne v njem splošen polet in navdušenje, da bo jugoslovanska zavest v narodu sveta in nedotakljiva.

Hočemo močno in složno edinstveno državo; varovati naš narod vseh mogočih sovražnikov, stati na braniku vseh političnih, kulturnih in gospodarskih uspehov, ki jih je jugoslovanski narod dosegel s svojim ujedinjenjem.

Iz naroda smo, z njim smo eno in zaradi njega smo.

Iz vseh teh razlogov hočemo biti poborniki pravega, ne političnega, marveč srčnega socializma. Narod bo dal državi vse, kar je v njem najboljšega, mora pa imeti čut, da so zaščiteni njegovi interesi brez vsakega nepotrebnega birokratizma in brez političnega koristolovstva. Kmet, delavec in nastavljenec naj žive kot enakopravni in polnopravni državljani v državi, ki sloni predvsem na njihovih rakah in njihovih žrtvah. Če trpe zaradi današnje bede najmanjši, morajo prispevati sorazmerno tudi vsi drugi.

Smo proti onim, ki vlečejo še danes pretirane dobičke in dohodke, s tem pa ustvarjajo nezadovoljstvo, vzbujajo zavist in sovraštvo v vseh onih, ki so brez dela na cesti in nimajo kruha za vsakdanje življenje. Večji škodjivec države in naroda je direktor, ki vleče še danes mastno mesečno plačo, kot pa delavec, ki ga je isti direktor zaradi »pomanjkanja dela«
vrgel na cesto in se v svojem obupu spozabi do kake neprevidevne besede ali celo zaide na napačna pota.

Smo proti vsem javnim funkcionarjem, ki zasedajo kjerkoli in kakršnakoli dobičkanosna mesta, ki niso nujna posledica njihovih uradnih funkcij. Čistoča uprave zahteva neodvisne in moralno čiste moške na vodilnih mestih javne uprave. Smo zlasti proti vsem onim, ki služijo kot plašč tujemu kapitalu ter mu omogočajo, da pod nacionalno firmo izmoggava naš narod in škoduje naši državi.

Nočemo separatizma. Politični in verski boji ter nasprotstva med posameznimi stanovimi predstavljajo največjo nevarnost za obstoj in procvit naroda in države. Separatist je tudi oni, ki povdarja pretirano pomen enega ali drugega stanu,

ga stavlja nad druge stanovce in ustvarja s tem neslogo. Vsi stanovci so potrebni, vsi morajo biti združeni v skupni fronti in v boju za socialno pravično, dobro upravljanje, edinstveno Jugoslavijo.

Novi Jugoslovani — državljani

V čustvenem in narodnostnem življenju nacije ne obstajajo malenkostni problemi, kajti tako življenje je sestavljeno iz doživljanja vseh dni narodovega izživljanja. Ta kolektivum doživljanja briše malenkosti in samo okvir celote se usidra v duševnost naroda in postaja navada, miselnost, nazor, okus in v starejši obliki tudi tradicija. Odločilne važnosti za narod je, da svojo fizionomijo stalno uglaja in oblikuje. Najvažnejša naloga oblikovalcev te fizionomije pa je, da se slabe miselnosti in razvade odstranjujejo ali vsaj energično korigirajo.

Današnje življenje narodov se zrcali v glavnem iz odsekov njihove preteklosti. Naša slovenska preteklost je mlečno mlada. Imeli smo odlične osebnosti, izvršili smo giantska dela na polju napredka, kulture in civilizacije, vendar najtežja naša naloga je ostajala po sili razmer v ozadju do novjših časov, ko nas je potek velikih dogodkov postavil na dostojanstvo samostojnega naroda.

Že od nekdaj je regionalizem povzročal največjo zavoro našemu nacionalnemu in političnemu napredku. Ta zavora pa ni bila odstranjena tudi takrat, ko smo Slovenci postali državni narod.

Jugoslavija je bila ustvarjena, ustvariti pa je bilo treba tudi Jugoslovane. Vse države so se konstituirale najprej oblikovno in šele potem so dale tej obliki tudi substanco. Vsi narodi so bili v prvih korakih političnega razvoja samo svoji, konglomerati ljudi, ki pa so se v teku dobe fuzionirali in sharmonizirali v celoto z enotnim čustvovanjem. Vendar se je pri drugih narodih zamogla ta evolucija vršiti postopoma. Na Jugoslovane pa je padla odločitev v enem dnevu. Mi smo postali v politični tvorbi Jugoslovani preko noči, in to v času ko je bilo združenje pri drugih narodih že dovršeno dejstvo. Ravno zato je bilo potrebno, da se je ritem združenja pri nas nujno pospešil.

Poskušalo se je rešiti to važno vprašanje z zunanjimi sredstvi, posebno administrativnimi in to zaradi tega, ker so odločujoči krogi pogrešno smatrali, da je duhovno združenje že dovršeno. Nujna pa so bila ta zunanja sredstva zaradi diktature birokracije in legi-

slativnih formalizmov, ki so nas davili v prvi dobi naše skupnosti. Z raznimi premeščanji uradov in oblasti, z razgibanjem državnega aparata, z ustvarjanjem dežel, oblasti in banovin, s političnim razprševanjem volivnih interesov in sličnim se je skušalo izbrisati sledove tradicije s suženjskimi pečati. Z izmenom oseb in stvari med najrazličnejšimi strankami nove državne tvorbe se je hotelo in deloma tudi doseglo ta cilj. Vendar kreacija »Jugoslovanov — državnikov«, t. j. državljanov z razvito državljsko zavestjo, ki niso povezani s kopico predsodkov niti obremenjeni s strupom suženjskih injekcij prejšnje dobe, državljanov, ki niso kratkovidni in omejeni z ozkim lokalnim patriotizmom, takih državljanov ta doba ni ustvarila. Efektivno duhovno združenje v nacionalnem in socialnem oziru, združenje postavljeno na ruševinah stare miselnosti se mora poroditi šele iz modernih oblik današnje generacije.

Vsi veliki problemi pri vseh narodih so imeli za osnovo popolno unifikacijo vseh sil nacije.

Taka osnova pa je dana šele tedaj, ko se narod toliko izkristalizira in postavi na višino samokritike in presojanja, da je dostopen v prvi vrsti za široke probleme in se ne izgublja v vsakdanjih malenkostih. Vsi mali ljudje izgubljajo svoje energije v podrobnem delu. Z nami Slovenci usoda v tem oziru žal ni delala izjeme. Borili smo se za različne drobtinice, obenem pa prepuščali meter za metrom sosedom. Danes stvar ni mnogo boljša. Z nedolžnega cirilskega pisma napravljamo narodnostne probleme, sklicujemo protestne shode, prirejamo in organiziramo počestne demonstracije, obenem pa se klanjamo nemškemu maliku, ki nas je oropal tri četrtine naše zemlje in hoče pozobati tudi zadnjega Slovenca.

Na srečo je ta negativna stran našega izživljanja čedalje manjša. Za njo stoji malenkostna kopica okorenih starcev in neustaljenih mladcev. Druga pozitivna stran, močnejša in silnejša, zdrava in nedegenerirana pa osveža narod in mu daje vse pogoje za pravo oblikovanje. To je generacija, ki je s krvjo popisala prve strani slovenske zgodovine na vseh frontah za časa svetovnega klana in tudi pozneje — na zapadu. Generacija, ki se je sprostila vezi sramotne tradicije, generacija svobodnega in samostojnega duha. Ta bo izvršila potrebne korekture narodove fizionomije.

Politični konjunkturisti prav vseh nekdanjih strankarskih skupin so se trudili, da so narodni in državni ponos v ljudstvu zatirali, mesto, da bi ga oživljali. »Narodni voditelji« so narodu odvzeli vero v sebe in svojo državo. Tujci, ki so po zaslugi in intervencijah strankarskih močencev preplavili našo državo, zavzeli najboljše mesta in upropastili s pomočjo domačih kapitalistov narodno premoženje, so pri spodbujanju narodne in državne zavesti pridno pomagali. Tako imamo danes narodnostno, državno in socialno nezavednega človeka, imamo le preveč številne godrnjače, kritikaste in defetiste. Imamo pa tudi množico zapeljancev, ki je v teh težkih gospodarskih časih naselila tem krivim prerokom.

Živimo v dobi, ko zahteva posameznik od države vso podporo, ne da bi bil istočasno pripravljen tudi sam za državo nekaj storiti. V današnji družbi išče posameznik — ki je v potrebi — v državi svojo krušno mater, kateri pa ob prvi priliki, ko se je njegovo stanje zboljšalo zopet pokaže hrbet. Živimo v dobi, ko je država najbolj izpostavljena kritikonstvu, zasmehu in ironiziranju s strani lastnih državljanov, ja celo s strani lastnih namščencev. Še bolj žalostno je, da ljudje v svoji bolni zablodi ne štedijo z obrekovanji in smešenjem lastnih državnih institucij tudi v občevaranju z zunanjim svetom, da ne rečemo, da jih ob takih prilikah celo potencirajo. V

tem tiči naše največje zlo. Naš človek ne vidi v državi lastnega stvarstva, pač pa gleda na svojo lastno državo z istimi očmi, kot je to delal v času, ko je živel kot neznatna manjšina pod tujo knuto.

To je treba popraviti. Predvsem bo morala naša generacija korenito iztrebiti kvarljivo psihozo, ki so jo z diktatorskimi gestami vpeljati pri nas politični konjunkturisti. Z vsemi razpoložljivimi sredstvi bo morala z narodovega telesa odstraniti najrazličnejše parasite. S krepko besedo in z živimi dejanji bo morala poruvati ves plevel, pa naj si ta odevlje kakršnosikoli krinko. Vsaka nacionalna, verska ali socialna eksploatacija mase v sebične namene bo morala nujno prenehati. Razgajenje nosilcev takih krink bodi njena najvišja naloga!

Mi vsi moramo pomagati ustvariti nacijo. Tip Jugoslovana-dravnjaka, postavlja ljubezen do skupne jugoslovanske domovine kot najvišjo dobro pred vse ostalo. Pri nas obstojajo najrazličnejše plemenske domišljavosti, ki kalijo pristržno razmerje med brati, zato moramo iz plemenskih in verskih posebnosti ustvariti nacijo; to bo največja duhovna pridobitev naše generacije. Naš nacionalizem pomeni polno ljubezen do domovine in trdno voljo do obrambe te domovine. Naš cilj je vzgojiti človeka, ki je nacionalen in zdrav na telesu in duhu. Z njim pa bomo tudi že ustvarili državnjaka, takega kot ga premorejo vsi ostali kulturni narodi.

Ivan Učeničnik.

V spomin bojevnikom

Jutri v nedeljo 18. t. m. se vrši slavnostno odkritje grobnice v Krupnju, kjer počivajo zemski ostanki bojevnikov, ki so padli v bojih od 6. do 9. septembra leta 1914. na Mačkovem Kamnu in drugih vrhovih okoli Krupnja, ko so zadržali z nadčloveškimi žrtvami pohod generala Potiorka, ki je hotel na tem mestu prodrati v sredino Šumadije in obiti Cersko planino. Velike so bile žrtve na Mačkovem kamnu in drugod, a cerska zmaga je bila dobljena, Potiorkov pohod ustavljen, Srbija rešena prvega naval.

Poseben odbor v Krupnju je od leta 1925. zbiral prispevke, da je postavil junakom častno grobnico v slogu srbskih zadužbin. Med onim, ki so se bili na Mačkovem Kamnu, je bil tudi slovenski dijak Dragotin Mrasa, ki mu je pesnik Miroslav Jelić posvetil pozneje, ko je padel leta 1915. v Šumadiji, sledečo pesem:

Kada vidik kadifenoplavi
Prvim rujem sunce okrvavi
I rasu ga preko nežnih strana,
Stade cika ognja i čelika
Iznad polja i iznad šljivika —
Poče borba ispred Bagrdana.

Popadao drugar do drugara
Preko stara, kršna Oblogara,
Pa viteški ispleo se venac,
I u njemu cvet mirisan, mio,
Što lepotom mladost začinio,
Dragi Mrasa, ljubljanski Slovenac.

Mnogi Srbin mučni svet promenu,
Mnogi vojnik ode Makenzenu,
I kad beše pri smiraju dana,
U odsjaju plamenoga časa,
Onda pade i Dragutin Mrasa,
A na njemu četrdeset rana.

Lepa sele iz Ljubljane bele,
Kad otvorne rasture se strele,
Ti se seti salomljena bora,
Ponosita slovenačka đaka,
Našeg Mrase, velika junaka:
Pozdravi ga preko svojih gora!

Za uvod je napisal pesnik še to-le pripombo: Osemnajstletni dijak Dragotin Mrasa, Slovenec iz Ljubljane, že enkrat ranjen na Mačkovem Kamnu, je padel v Šumadiji v težkih dneh našega poraza, zadet od štiridesetih šrapnelskih kroglic. Pokopan je pri naselju Gladno. Grob je bil prepuščen neprijatelju z zasilnim križem in napisom: »Naš Mrasa«. Zapustil je tri sirote sestre.

20. 9.

Spominjajmo se
začetnikov pohoda jugoslovanske misli
septembrskih žrtev!

1908

Politične zadrege v Italiji

Vse italijansko časopisje se obširno bavi z noto nemške vlade francoskemu kabinetu, v kateri se zahteva popolno izenačenje oboroževanja.

S posebno pikantnostjo pa servira laški tisk javnosti izjavo zunanjega ministra Neuratha, v kateri naglašja, da Nemčija ne more več prenašati poniževanj v pogledu oboroževanja. Pri tem zatrjuje laški tisk, da je treba postaviti Nemčijo zopet na trdne noge, posebno v sedanjih časih, ko je blokirana z dovršeno politično grupacijo Francije v severovzhodni Evropi. Pri tem namigujejo italijanski listi na francosko-sovjetska pogajanja, ki so Italiji prekrizala njene politične račune.

Zanimivo je, da stilizira provincialni tisk bodoče politične načrte Italije tudi v podrobnostih, medtem ko vodilno časopisje samo naznačuje bodoče smernice. Zdi se, da ima ta nova poteza Mussolinijanske politike svoje lepilo v notranje-politični situaciji. V ostalem si pa najbrže italijanska diplomacija sama ni na jasnem, kako je treba prijeti nemško vprašanje v končnem stadiju. Sigurno je samo, da so Papenov manevar vsaj posredno povzročile italijanske intrige proti Franciji.

Tržaški politični krogi, predvsem oni tihi avstrijski simpatizerji si z novega političnega sorodstva obetajo nebroj koristi, medtem ko jedro tržaških fašistov s skepto gleda na razvoj dogodkov in vidi v tej potezi polom zadnje Mussolinijanske politične rekonstrukcije, ki je že takrat vzbudila med tukajšnjimi mlajšimi fašisti veliko godrnjanja.

Tudi v notranje-političnem življenju opazamo naraščajočo nervoznost. Tudi tu hoče Mussolini igrati »va banque«. Krilatica o politični amnestiji, ki se je zdela, da je potrebna tako za zunanji svet kakor za novo injekcijo mase, je povzročila baš nasproten efekt. Z zločini in krvjo vzgojena masa avantgardistov je izgubila vsak čut človečnosti. Z bestijalnimi vzkliki, z zapovedjo novih zločinov se sklepajo seje eksekutiv posameznih sekcij. Plemenitost naroda je dobesedno izumrla. Zato se oblastniki resno boje, da bi jim armada 100.000 policijskih agentov in konfidentov ne mogla preprečiti pogromov na amnestirane politične preganjance. V splošnem se misli, da je amnestija v načelu že pokopana ali pa se bo omejila na minimalno število najbolj nepomembnih oseb. Konfina-cije v zadnjih dneh strahovito naraščajo, posebno v industrijskih središčih severne Italije. Posebno ostri postopki se izvajajo nad voditelji delavskih sindikatov, ki se zavzemajo za najelementarnejše potrebe stradajočega delavstva. Ta dejstva še toliko bolj padajo v oči, ker je znano, da so baš ti voditelji glavni stebri fašizma med delovnim ljudstvom.

Z obhoda

Iz ribarske mreže na Ljubljani pod tromostjem

—lj Radio Ljubljana je za časa velesejma propagiral slovensko pesem tako, da je predvajal čim več italijanskih in nemških plošč. Tuje jezike lahko poslušamo iz Rima in Berlina; na našem radiu pa hočemo našo besedo. Kako mnenje si ustvarja tujina o nas, ko sami propagiramo tuje pesmi, mesto da bi s to važno ustanovo seznanjali tuje narode zgolj z našo lepo jugoslovansko glasbo.

—lj V album novo nastajajočega alpskega muzeja. Ogledavajoč si razne znamenitosti letošnje alpske razstave, sem se spomnil na alpski muzej v Monakovem. Tam vidiš neko dvorano z napisom »Hütten, die dem Deutsch-Oesterreichischen Alpenvereine beraubt worden sind«. V miniaturni so vpodobljene vse tiste kočice, ki so nekdanj pripadale gornjemu društvu in ki se sedaj nahajajo v Jugoslaviji oziroma v Italiji. Pred par leti sem spal na skupnem ležišču v Aleksandrovem domu pod Triglavom. Oskrbenica me je pokrila še s pokrivačem biveše »Marije Terezije«. Vse so še imele napis »D. O. Alpenverein«. Na drugi turi so mi v koči na Korošici v Kamniških planinah servirali juho v krožniku z napisom »Korosschitz Hütte«. Na kolodvoru v Kranju visi na desko naša risana pregledna karta naših planin. Se vedno čitaš napise »Njegovo Veličanstvo prestolonaslednika Ferdinanda koča, Marije Terezije koča, Dežmanova koča, Vossova koča itd. Res da so te zadeve le formalnega značaja, vendar če slišimo v tujini čitke, da smo na lastni grudi tujcu nekaj našega ukradli, tedaj z gornjo malomarnostjo ta očitek samo potrjujemo.

—lj Če so »Oni« cesto naredili, pa naj še njihov napis ostane. Tako mi je odgovoril oskrbnik Koče na Gozdu ob cesti na Vrščici, ko sem se informiral, zakaj visi na najbolj vidnem zidu še vedno napis »Prinz Eugen Strasse«. In nadaljeval je še: »Če hočete napis stran vzeti, pa še cesto stran nesite.« Spomnil sem se na tisoče ruskih ujetnikov, ki so cesto gradili. Res lepi kontrasti: sveta ruska kapelica, ki nas spominja na ruske, radi gladi poginule žrtve, Prinz Eugen, spomin črne preteklosti in zgovorni oskrbnik, simbol našega suženjstva.

—lj Nemški potujoči dijaki. Ze nekaj let opazujemo po vežah in dvoriščih ljubljanskih hiš posamezne grupe prepevajočih nemških dijakov. S prepevanjem najrazličnejših nemških pesmi nadlegujejo prebivalce hiš in na moderen način beračijo. Na ta način izrabljajo le nekoliko preveč naš gostoljubnost, kajti siti smo nemških popevk in njihovega beračenja in vsiljevanja, ker je le čudno, da prihajajo ti »dijaki« v vseh letnih časih. Ali imajo tam vse leto počitnice? Kaj pa nemški »Drang nach Osten«? In končno imamo sami mnogo lastnih revnih dijakov in tudi drugih revežev, ki so potrebni naše podpore. Tem pomagajmo in ne tujcem. Policijsko upravo v Ljubljani pa naprošamo, da tem nemškim dijakom prepove to moderno beračenje.

Maribor

INTERNACIONALE

Moda 20. stoletja so internacionale. Različne inozemske organizacije so dognale, da so internacionale sijajen »kšeft« za tiste, ki jim komandirajo. Mnogoštevilne masne sinekure po različnih mednarodnih uradih omogočajo udobno življenje komisarjem, direktorjem, tajnikom in komisijam, ki delajo na svojih rajžah zelo velike ovinko na rivijere itd.

Vse internacionale so več ali manj sovražne Jugoslaviji. Odkar je propadlo apostolsko cesarstvo, se katoliška internacionala besno zaganja v našo državo. Katoliška cerkev se gotovo ne more pritožiti čez položaj, ki ga zavzema v naši državi. Ustanavljajo se nove škofije, stavijo nove cerkve, številni veličastni in skopozni evharistični shodi dobivajo v zadnjem času ameriške dimenzije. V naši prestolnici so hoteli katoliki z milijonsko loterijo postaviti katedralo, ki bi postavila v senco borne pravoslavne cerkvice Beograda. Toleranca je v naši državi takšna, da mora priznati vsak objektivni človek, da se ne dela nikake razlike med to in ono vero. Nemški katoliki Porurja so morali to sami konstatirati, ko je prišlo večje število dija-

kov pred kratkim s svojim župnikom preko Jese-nice na Brezje. Najlepši sprejem, naravnost bratski sprejem. Od tod so se podali v Banat k svojim rojakom, kjer so uživali jugosl. kulinarne dobro-te, kar za Nemce iz Rajha nekaj pomeni. Kmalu nato je »Kölnische Zeitung«, vodilni nemški katoliški list, priobčila grozodejstva nad katoliki v Jugoslaviji. Hvalevredno je, da je baš »Slovenec«, naš katoliški list, dal Nemcem za ta neotesan napad potrebne lekcije. Čudimo pa se, da ni »Slovenec« opazil tudi še drugo slično neokusnost nemških somišljenikov. Dunajski črnožolti reptil »Reichspost«, vodilni katoliški list Avstrije, je objavil ob koncu avgusta ogaben in ostuden napad na našo državo in to v velikem formatu, ki je dišal po senzaciji. V članku, katerega je baje objavila katoliška internacionala s sedežem v Švici, poroča neki katolik(!) iz Zagreba o strašnih šikanah napram katoliškemu življu v Jugoslaviji. Med dolgo vrsto neresničnih obdolžitev se servira evropski javnosti sledeče: V Sloveniji in na Hrvaškem je prepovedano duhovnikom pridigati slovenski in hrvaški, temveč samo srbski(!). Katoliško ljudstvo ne sme v cerkvi moliti in prepevati v svojem jeziku. Dr. Korošča spremlja stalno deset detektiv in se informira po zdravju gospoda Korošča. Če stojita dva na cesti in se pomenkujeta, že pristopi takoj detektiv in prisluškuje. Vsak župnik, ki pridiga o Sokolu, dobi takoj 2 meseca ječe itd. itd. To vse uganja diktatura v Jugoslaviji, ki sovraži katolike.

Te abotnosti se servirajo Evropi, ko ve vsakdo, da je največji reakcionar Jugoslavije pritlikavec napram žoltim reakcionarjem okoli Reichspošte.

Slično stališče zavzema napram naši državi rdeča internacionala. Socialistična glasila Avstrije in Nemčije dosledno grdijo našo državo, seveda iz svojih vidikov. Medtem ko se reakcija v Nemčiji, ki smrdi točno po Metternichu, odpravi blagohotno, se poroča svetu o grozodejstvih neke namišljene diktature v Jugoslaviji.

Stališče fašistične internacionala je pa itak dovoij znano. Musolini, Hitler, Starhemberg, Dusterberg in slični so Jugoslavijo že davno zbrisali iz zemljevida.

Edino pravilno je, da se izogibamo internacional. Boriti se moramo za to, da nobena gori naštetih internacional ne bo našla podpornikov v naši državi, kajti vse se nam sovražne in vse služijo ciljem, katerim je Jugoslavija napoti. Nera-zumljivo je, če se navzle tem dejstvom daje moralna in gmotna podpora recimo rdeči internacionali od strani države. Nikjer ni zapisano, da morajo v socialnih vprašanjih in institucijah imeti glavno besedo ljudje, ki so podpetniki nam sovražnih internacionalnih generalov.

Zato si pomnimo. Zdrav in stvaren nacionalizem je v stanu rešiti vse probleme za vse stanovce, vere in plemena tako, kakor je to potrebno za procvit države. Ne rabimo internacionalnih krošnjarjev, ki ponujajo svojo sumljivo robo za ceno naše kulturne, socialne in ekonomske svobode.

Celje

—c Taka naj bo vzgoja naše mladine! Na tukajšnji državni gimnaziji je po otvoritveni službi božji sklicalo ravnateljstvo celokupen profesorski zbor in dijaštvo vseh razredov na kratko otvoritveno slavnost v telovadnici. Gospod ravnatelj je imel na prisotne patriotičen nagovor kot uvod za novo šolsko delo. Pred vsem je poudarjal, da mora biti mladina nacionalno vzgojena, da je dolžnost učiteljev, da čuvajo pri učeči se mladini nacionalni moment. Na višku domoljubnega govora je navdušena mladina prekinila izvajanja svojega ravnatelja z gromovitim aplavzom, ki se je stopnjeval od besede do besede.

Črnomelj

Letošnja letina kaže pri nas še precej dobro, samo da bi bili obvarovani zla, ki je lansko leto skoraj uničilo našega kmetovalca, to je suše in toče. Zadnji čas se je govorilo nekaj o ustanovitvi vinarske zadruge, kar bi morali vsekakor pozdraviti, ker le na ta način bo tudi vinogradnikom v okolici Črnomlja dana možnost, da svoje pridelke primerno vnovečijo. — Kriza se pozna tudi pri nas

zlasti zaradi tega, ker je Belokrajina vezana na svoje ameriške izseljence, ki so do sedaj vedno in znatno podpirali svojce. Velika brezposelnost v Ameriki je vzrok, da so te pošiljke zelo zaostale in s tem je prenehal glavni vir denarnih dohodkov naših Belokranjcev. Kljub temu, da se vedno čuje in čita, da se ustavljajo razni industrijski obrati delujejo tovarne v Črnomlju še vedno v nezmanjšanem obsegu. Tako zaposluje lesna industrija »Jugoles« d. z. o. z., Črnomelj, nezmanjšano število delavcev, ravno tako lesna industrija »Zora«, Črnomelj, premogokop je prekinil za nekaj časa delno obrat, kar pa upamo, da se bo kmalu zopet vršilo redno obratovanje.

Sokolski kino, ki je v poletnem času prenehal s svojimi predstavami, bo pričel z jesensko/zimsko sezono in, kakor čujemo, so nam za tedaj zagotavljeni res lepi in priznani dobri filmi.

Gradbena sezona v našem mestu je v polnem teku, saj se zidajo 3 nove hiše in nekaj je bilo starih adaptiranih, zlasti bo v olepsavo mnogo pripomogla nova stavba, ki se zida na glavnem trgu zraven cerkve in je last gosp. E. Spreitzerja.

Mirna

V letu 1931., 18. oktobra je bil premeščen takratni šolski upravitelj s svojo ženo učiteljico na drugo mesto. Od takrat pa do danes še nimamo mesta zasedenega. Imamo 312 šolobveznih otrok v 6 razredih in eni paralelki. Od 18. oktobra 1931. dalje, t. j. skoro celo leto je pohajal 4. in 5. razred izmenoma vsak drugi dan šolo. Starši, ki so dali svoje otroke v višjo šolo, so jih morali še privatno poučevati, da so lahko naredili izpit in popravili to, kar so v šoli skozi celo leto zamudili. Upali smo, da bo imenovanje izvršeno do začetka novega šolskega leta, a do danes ni še nič ter gremo zopet po stari poti naprej. Sploh se čudimo, da se vedno zavlačuje z učiteljskim imenovanjem. Zakaj se učiteljska imenovanja ne izvršijo v dobi počitnic? Kaj ni že čas, da se tudi tu napravi enkrat konec tem razmeram? Nemogoče je razumeti ustroj šolstva, kakor na pr.: V Št. Janžu na Dolenjskem je služboval do konca minule šolske dobe učitelj Božo Hrvan, ki je bil z novim šolskim letom premeščen v Toplice pri Novem mestu kljub temu, da imajo Toplice zadostno število učnih moči. — Kdo je kriv takega poslovanja? — F. B.

Čatež ob Savi

Približno leto dni je od tega, ko so se zbrali v Ljubljani odločujoči činitelji k važnemu posvetovanju, kako odpraviti kalnost Save, povzročeno po trboveljskih premogokopih. Vsa zadeva pa je naenkrat utihnila in zaspala, ne da bi prišlo do kakega sklepa. Ali se je morda spoznalo, da to vprašanje ne bo nikdar rešeno, dokler bodo stali rudniki v Trbovljah in okolici? Upanje je, da se bo, ako ne sedaj, vsaj v prihodnosti to vprašanje vnovič preračevalo. Če bi se zanimanje za stvar poživilo, bi morda enkrat prišlo do odstranitve kalnosti te naše velike reke, od česar imajo kraji ob bregovih vedno veliko škode.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Od številnih naših prijateljev smo prejeli toliko priznanj, da nam ni mogoče osebno odgovorjati. To nas potrjuje v veri, da smo pričeli dobro delo. Podpirajte nas z vsemi močmi in koristite za narod in državo ne bodo izostale. — Gradiva smo prejeli toliko, da bomo mogli le majhen odstotek uporabiti, in še to v zelo skrženi obliki. — Informirajte nas vsi in o vsem! — Z nacionalnim pozdravom! Uredništvo.

Vsem, ki so nas prosili za položnice javljamo, da bomo položnice priložili šele prihodnji, t. j. 3. številki našega lista.

Na to opozarjamo tudi vse ostale c. čitatelje, ki se še niso prijavili, pa žele tudi postati naši naročniki. Uprava.

**Tri so naše zvezde vodnice:
narod — socialnost — država**

Jadranska straža in njen namen

Uze Marko perna buzdovana,
Uze njega u desnicu ruku,
Pa ga baci s Urvine planine
A u sinje u debelo more.
Pa topuzu Marko besedio:
»Kad moj topuz iz mora izašo
Onda svaki djetić postanuol«

(Narodna pesem.)

Nekatere celinske in vse obmorske države na svetu imajo pomorske organizacije, ki poglobljajo in razširjajo pomorsko zavest v svojem narodu. Tako imajo Angleži »Navy Ligue«, Francozi »Ligue Maritime«, Belgijci »Ligue Maritime et des Colonies«, Italijani poleg šestih drugih društev »Lega Navale«, Nemci »Deutscher Seeverein«, Poljaki »Liga morzka a rzezna«, Bolgari »Morski zgovor«, Madžari »A tenger«.

Sledeči primeru drugih držav, je vzklila takoj po ujedinjenju v največjem mestu našega Primorja, v Splitu, misel, da se osnuje tudi pri nas taka organizacija s podobnim namenom. Tako je prišlo do osnivanja Jadranske straže. Čeprav je dal primer ostalih držav pobudo za osnivanje Jadranske straže, vendar ni to iz tujine prinesena rastlina. Pogrnala in ukoreninila se je iz čisto naših razlogov.

Na zapadu Jugoslavije imamo obalo od Rečine do Bojane, ki meri v zračni črti 550 km, razčlenjena pa 1564 km. S svojo lepoto, dolžino, členovitostjo in lego je naša obala mnogo lepša in važnejša od belgijske, nizozemske in drugih obal. Narava nam je dala svobodno morje in členovito obalo, na katero smo lahko ponosni. Imamo biser, ki nam ga nekateri zavidajo, drugi pa nam ga hočejo vzeti. Če poznamo zemljepisne vrednote: kaj ni prirodno, da se porodi v nas hrepenenje, da čuvamo, spoznamo in izkoristimo našo morje?

Razumljivo je, da je moralo igrati to razčlenjeno primorje vidno vlogo tudi v naši preteklosti. Naše toplo in bogastva polno morje je bilo kot magnet, ki je privlačeval naš narod. Kadarkoli smo bili močni na morju, se je ta jakost odražala tudi na kopnem in obratno. Mi slabimo na kopnem, če izgubimo morje: dvigamo se na Balkanu, če se jačamo na Jadranu. Morje je bilo vedno naše hrepenenje, polje slave in sinja grobnica. Na njem smo se borili in poginjali. Morje je bilo hrepenenje Srbov od Mihajla Dukljanskega preko Štefana Nemanje, Dušana Silnega, Karadjordja, albanskih junakov in krf-skih pribežnikov. — Morje je ponos hrvatskih borcev od Trpimira, Domagoja, Tomislava, Krešimira, od Uskokov in Galeotov do narodnega preporoda za časa Nodila, M. Klajića, M. Pavlinovića, G. Bulata in J. Biankinića — morje je Slovincem s Primorja in Krasa element življenja, a alpskemu človeku je hrepenenje na potu k gospodarskemu dvigu in nacionalnemu ujedinjenju. Kaj nam ne nalagajo naši dedje dolžnosti, ki so jo zapustili s krvjo zapisano v naši narodni zgodovini, da spoznamo svoje morje, ko je še cvetel promet z jadrnicami? Kaj ne slišimo glasu prošlih vekov, ki nas opominja, da čuvamo svobodo našega morja kot največjo dobrino, brez katerega si ne moremo misliti ne telesnega, ne duševnega napredka?

Kot nas vodita zemljepis in zgodovina na morje, tako nas še vse bolj pritegajo k morju močni razlogi sedanjosti: v prvi vrsti gospodarski in narodna obramba.

Gospodarski razlogi nas silijo, da spoznamo morje kot vir bogastva in da težimo k njemu. A prav zato, ker je naše morje vir bogastva, vrata, ki nas vodijo v široki svet, temelj naše politične moči, prav zato se je

razvil tudi drugod na široko razpreden pokret, ki si hoče to naše morje prisvojiti na podlagi bajnih zgodovinskih pravic. Ustanovilo se je v to svrhu nešteto organizacij, ki imajo milijone članov in ki se naslanjajo ob misli, da nam vzamejo naše primorje.

A mi? Kaj hočemo prekrižanih rok opazovati to propagandistično in neiskreno delo naših neprijateljev? Narodnoobrambni razlogi nas torej silijo, da vsem tem mnogobrojnim borbenim organizacijam postavimo v naši zemlji nasproti samo eno, ki pa ima namen, da dvigne zavest v našem narodu o potrebi čuvanja našega morja in primorja.

Iz vseh teh razlogov moramo delovanje Jadranske straže le pozdravljati, ker je važen faktor v našem narodno obrambnem delu za blagor naše domovine in za jačanje jugoslovanske miselnosti.

Na naši poti

Nacionalisti se niso nikdar vezali z nobeno politično organizacijo, zlasti z nobeno politično stranko in to zaradi osnovnega principa, da mora biti vsak nacionalistični pokret popolnoma neodvisen od leve in desne in da je že vnaprej zapisan smrti pokret, ki služi le kot nacionalistični plašč za izživiljanje strankarskih instinktov, ter samopašnih nagibov voditeljev ene ali druge partije. Ta princip je bil varovan s strani nacionalistov pred 6. jan. 1929. tako dosledno, da so bili nacionalisti s svojim delom trn v peti vsem političnim strankam brez izjeme, tudi takim, ki so imele jugoslovanski program prav lepo natiskan na papirju, pa ga v praksi sploh niso izvajale.

S stališča, da mora biti državi in narodu v času stiske vsak državljani na razpolago, da nima nihče pravice potegniti se v kot in uganjati defetistično gonjo, kadar gre za najnujnejše interese naroda in države, smo se nacionalisti 8. nov. 1931. brez nadaljnega stavila na razpolago in posegli v plebiscitno akcijo. Nismo se vezali s tem na režim, nismo vprašali, kdo je nosilec tega režima. Stavili smo se v službo ideje, kar smo in bomo storili vedno nesebično in požrtvovalno. Ko je bila osnovana nova politična organizacija JRKD in smo čitali njen program, smo nacionalisti ugotovili, da je ta nova organizacija prevzela v svoj program vse one bistvene točke, ki so jih nosili pravi nacionalisti zapisane globoko v svojih srcih že pred 6. jan. 1929., one točke, ki jih je s 6. jan. 1929., 3. okt. 1929. in 3. sept. 1931. tako divno in odločno sankcioniral naš vladar.

Ko smo čuli ob raznih prilikah govore dr. Kramerja in nekaterih drugih vodilnih osebnosti te nove organizacije, smo vedno lahko s veseljem ugotovili, da tvori rdečo nit vseh teh govorov samozavestni nacionalizem, baziran na nespremenljivo tezo državnega in narodnega edinstva. Ugotovili smo pa tudi drugo, za nas važno in zaradi tega z veseljem pozdravljano tezo, ki je bila ponovno formulirana z vsem poudarkom, tezo, ki se kratko glasi: Politična organizacija ni sredstvo za doseganje koristi, ona ne sme varati svojih pristašev z raznimi neizpolnjenimi obljubami in blestečimi frazami, organizacija mora delovati napram svojemu članstvu vzgojno, mora temu članstvu dajati objektivna poročila o današnjem, žal tako težkem stanju in mora od svojih pristašev zahtevati, da podrede svoje zasebne interese do skrajne skrajnosti interesom naroda in države. To je nacionalna, to je državljanska vzgoja, ki jo baš Slovenci tako kruto potrebujemo. V lastni državi smo, država smo torej mi sami, zavedati se moramo, da nam more država dati le to, kar dobi iz žepov svojih državljanov.

Brez pridržka pa priznamo, da je bilo zborovanje, ki se je vršilo 11. sept.

t. l. v dvorani Uniona v Ljubljani, res veličastno in da so bili prav vsi govori prežeti z resničnim jugoslovanskim duhom.

Govor Nikole Uzunovića je bil en sam slavošpev na jugoslovansko idejo, bil je izbruh jugoslovanskega srca in prepričanja, ta govor je bil oster afront proti vsem separatistom in defetistom. Bil pa je tudi prepričujoč dokaz, da je država nam vsem nekaj tako svetega, da mora biti izločena iz ogabnih partizanskih borb. Meje te države so sakrosantne za vse naše prijatelje in neprijatelje. Divine so bile besede, izrečene na tem zborovanju, naj postanejo tudi meso. Mi nacionalisti smo na razpolago in bomo le srečni, če bodo tudi drugi, zlasti tako merodajni faktorji, hodili po tej naši poti.

Problem mladine — konjunktura in protekcija

Z akademskih vrst ljubljanske univerze smo prejeli dopis, ki ga z veseljem priobčujemo. — Ur.

V zadnjem času se je pri nas izredno mnogo debatiralo o problemu naše mladine. Ankete v ljubljanskem tisku pa so bile vse bolj ali manj meglene ali pa zelo pristranske in površne. Problem današnje mladine je tako povezan z etničnimi, socialnimi in gospodarskimi vprašanji, da ga z abstrahiranjem teh vprašanj ni mogoče obdelati in analizirati.

Naša mladina, tako srednješolska, kakor akademska se stalno pita z najrazličnejšimi pomanjkljivostmi, ki jih ima baje — po mišljenju starih — v toliki meri nakopičenih v svojem dijaškem izživiljanju. Mogoče bo nekaj resnice na stvari, in če je resnica, je to samo slaba ocena njenih vzgojiteljev.

Kje naj prejema mladina osnovo borbenosti, nacionalizma, državljanske zavesti, višjega etičnega in duhovnega stvarjenja, če pa so vsi njeni vzgojitelji pasivni, indiferentni, da ne rečemo protinacionalni, včasih celo protidržavni in tudi zgolj materialni njeni skrbniki? Kje so oni veliki možje, ki so »našim starim« dajali nauke in jih vodili v delo in ustvarjanje? Kje so one skrbne naše babice, ki so služile le vzgoji in prosvetlenju naših mater? Ali niso naši očetje zgolj naši redniki in nič več? Ali se ne brigajo današnje mamice samo za svojo lepoto, za moderne plese in zadnjo modo? In naši profesorji? Kaj nam nudijo še razen suhoparne znanosti in še to neredko v nezadostni in pomanjkljivi obliki?

Če zasledujemo vzgojno dobo kateregakoli srednješolca od prvega vstopa v šolo pa do mature, vidimo v njegovi družbi stalnega spremljevalca »konjunkturo«, ki ga ne zapusti v družinskem krogu niti v šolski sobi. Da pri tem nesrečnem srednješolcu ne odločuje njegova sposobnost, volja in ljubezen do posameznih znanosti, pač pa samo krilatica, v kateri panogi znanosti je pričakovati več zasluga, to je največje zlo današnje generacije, kajti sledeč volji konjunktura, mora naš omladinec v dobi svojega visokošolskega študija neprestano iskati drugega, neobhodno potrebnega spremljevalca »protekcijo«, da bi konjunkturo kar najbolje izkoristil.

To so one fundamentalne koreninice, ki jih morajo s svojega zaroda porezati naši redniki in vzgojitelji; če bodo morali pri tem odžagati tudi na sebi kak izrodek, le naj store brez krokodilskih solz. Kadar se bo to zgodilo bo mladina taka kot si jo želijo naši anketarji.

I. I.

**NACIONALISTI, NABIRAJTE
NAROČNIKE,
KREPITE NAŠE VRSTE!**

Primorske novice

—p Novo notranje posojilo. Za kritje velikega proračunskega deficita namerava vlada razpisati novo notranje posojilo v višini 3 do 4 milijard lir.

—p Fašisti delajo atentate na lastne voditelje. Pretekli teden se je izvršil v Gorici bombni atentat na fašistovskega pokrajinskega tajnika konz. Avenanti-ja. Atentator je bombo položil na vrata tajnikovega stanovanja. Atentat je povzročil med fašisti ogromno razburjenje, številna policija je izvršila mnogobrojne hišne preiskave po Vipavski dolini, Krasu, Soški dolini in v Brdih. Preiskava je dognala, da je atentator pripadnik soške legije. Tisk o vsej zadevi trdovratno molči.

—p Ventilacija nezaposlenosti. Število nezaposlenih se je po zadnjih uradnih sporočilih povečalo v Italiji na 1.455.000 oseb. Vse te osebe uživajo delno podporo od države, bodisi v obliki prehrane ali pa prisilnega dela. Obstoj pa poseben med podeželskim prebivalstvom ogromno število nezaposlenih, ki jih statistični podatki ne omenjajo. Da bi se nezaposlenost vsaj deloma omejila, je odredil duce, da se mora za enkrat deportirati 40.000 nezaposlenih v kolonije. Pozneje bi se moralo to število povečati na 150.000 oseb.

—p Zažiganje jugoslovanske zastave. V Zadrju je prišlo v torek do velikih protijugoslovanskih demonstracij, ki so jih uprizorili tamkajšnji fašisti. Dvema trgovcema Pivcu in Babiču, ki sta jugoslovanska državljana so razbili vsa izložbena okna. Iskali so tudi po mestu jugoslovanske državljanke, da bi jih pretepli, ker se jim to ni posrečilo, so v jezi sežgali jugoslovansko zastavo. Ali bomo morali res še dolgo poslušati taka sramotna poročila? In kulturosojci 20. stoletja, ki se vedno trkajo po prsih s svojo kulturo, se ponajajo s takimi junaškimi čini, namesto da bi svojo kulturo pokazali na način, ki je dostojen res kulturnega naroda.

—p Za hrvatske pesmi batine karabinierjev. Tudi najnedolžnejša narodna pesem zbode italijanske čuvarje reda tako, da pri vsakem akordu naravnost podivjajo. — Da je temu res tako, pričča žalosten dogodek v Vrhu pri Buzetu. Trije kmečki mladeniči so zapeli navadno narodno pesmico, kakršne so se v prejšnjih časih vedno glasile po gričih, poljih, pašnikih in vinogradih na Goriškem in v Istri. — Danes je največji greh zapeti tako pesem. To so občutili tudi omenjeni mladeniči, ker so se po nesreči srečali s karabinierji, ki so jih tako pretepli, da so morali vsi trije ostati več dni v postelji. — Ves jugoslovanski rod v Julijski Krajini je obsojen na molčanje...

—p Namesto znižanih davkov — zapor. Več sto kmetov iz vasi Bazovica, Gabrovica, Črnikal, Loka, Rošar i. dr. se je zbralo in so skupno odkorakali v Dekane, da zaprosijo podežata za znižanje davkov. Gospod podežat se je zbal množice, pozval karabinierje in fašiste, a sam se je skril na varno. Ko je prispela oborožena sila, je bila sprejeta deputacija, a zgodilo se je ravno nasprotno, kar so ljudje hoteli. Namesto da bi izvršili obljube, dane deputaciji, so par dni pozneje zaprli najuglednejše moške. Zakaj? Odgovor na to je dal nek pazinski renegat — ki se šteje kot vplivna osebnost med odločujoče kroge, ki je izjavil, da so zaprli omenjene za vzgled vsem, ki bi jim prišlo na um, pritoževati se nad visokimi davki.

—p Hrvatska pučka štedionica na Reki je uničena. Italijanom se je končno le posrečilo popolnoma uničiti Hrvatsko pučko štedionico na Reki. Službeni list italijanske vlade »Gazzetta Ufficiale« je pred kratkim objavil dekret, s katerim je pooblaščen »Banca Popolare Fiumane«, da prevzame »Pučko štedionico«, ki je bila v likvidaciji. Ta denarni zavod je zašel pred nekaj leti v plačilne težkoče, radi katerih je začel z likvidacijo poslovanja. Z zadnjim dekretom fašistične vlade pa je zavod popolnoma ukinjen.

Kako razumejo Nemci na Koroškem manjšinsko politiko

Po vojni se hočejo Nemci v svetu ponášati kot prvoboritelji za pravice narodnih manjšin v Evropi. V resnici pa ne mislijo iskreno, marveč izrabljajo manjšinska vprašanja le kot politično sredstvo za vsenemško imperialistično in revanžno politiko. To očitno dokazuje položaj slovanskih manjšin v Nemčiji in Avstriji — posebno pa položaj Slovencev na Koroškem in avstr. Štajerskem, ki je najbolj beden in žalosten. Slovenci v Avstriji so danes brezpravna raja. Čeravno so Avstrijci po St. Germainski mirovni pogodbi obvezani, dati slovenski manjšini v Avstriji določene pravice — se zato ne zmenijo in izvajajo neizprosno nasilno germanizacijo Slovencev z očitnim ciljem, slovensko manjšino v Avstriji, posebno na Koroškem, v teku ene generacije iztrebiti. Tako se je šele pred kratkim časom izrazil v nemški družbi aktiven sodelavec vodje Heimatsdiensta — Majer Kaibitscha.

Prav posebno pa pade v oči, da državni in cerkveni funkcionarji na Koroškem, ki bi morali v prvi vrsti zaščititi pravice Slovencev — zelo agilno sodelujejo pri iztrebljenju slovenske manjšine.

Tako je 15. avgusta 1932. ob priliki odkritja spomenika koroškemu vojvodi Bernhardu v Celovcu vrhovni šef deželne politične uprave na Koroškem deželni glavar inž. Kernmaier nečuvno napadel v svojem govoru Slovence in ni štedil celo z grožnjami.

Kako je razporežen vrhovni cerkveni glavar koroških Slovencev celovski knezoškof dr. Heftner, pa je znano. Bavarec po rodu in naslednik onih bavarskih škofov, ki so z ognjem in mečem germanizirali Koroško, ni smatral za potrebno, priučiti se slovenskega jezika, čeravno je ena tretjina njegovih vernikov slovenske narodnosti. On si lasti »častno« misijo, da je uvedel na slovenskem Koroškem sistematično germanizacijo na cerkvenem polju. Za časa njegovega pastirovanja je upeljano, da morajo slovenski župniki matrike voditi samo v nemškem jeziku. On, ki je po plebiscitu prošnji tedanjega knezoškofa v Ljubljani dr. Rožmanu in župniku dr. Trunku, ki se je moral izseliti v Ameriko, za zaposlitev v duševnem pastirstvu med Slovenci na Koroškem zavrnil, češ, da nima za ta dva duhovnika nobenega mesta — je istočasno izpeljal akcijo, da prihajajo neštествili nemški duhovniki iz Nemčije, ki ne znajo slovenski, na slovenske fare na Koroškem — in da je celovško bogoslovje preplavljeno s teologijo, bodočimi pionirji germanizacije med Slovenci, iz Nemčije. Znano je škofovo prizadevanje, da naj bi se vpeljal popolnoma nemški katekizem za slovenske otroke. Značilno je, da je škofov tajnik slovenskim možem iz Poljane, ki so prišli prositi, naj bi se preklicala premestitev dr. Zeichna odgovoril: Ni mogoče, mi smo ga premestili ravno zato, ker je nacionalen in pregoreč Slovenec. Do danes katoliški škof v Celovcu še ni besedice znil, proti sistematičnemu naseljevanju nemških protestantov na slovenskem ozemlju — nasprotno sodelujejo pri tej akciji zelo uspešno odlični predstavniki nemške krščanske socialne stranke na Koroškem in tisk te stranke dela javno propagando za to naseljevanje. Kako daleč je cela stvar že dozorela, kaže okolnost, da bodo letos zidali protestantovsko cerkev v Velikovem in protestantovsko molilnico v Grebinju — kot dve najvažnejši postojanki za germanizacijo slovenske Koroške.

(Dalje prihodnjič.)

Koroške novice

—k Celovška gostoljubnost. Slovenski petičniki iz Jugoslavije s prav posebno vneto posejajo tujino. Saj vemo, da skoro ni boljše dame, ki bi ne preživela vsaj nekaj tednov v tujini, bodisi na letovanju v Opatiji, Gradežu ali celo v Benetkah, bodisi v Švici, na avstrijski Štajerski ali nemški Koroški. Tudi moška boljša družba je kuhana in pečena v tujini (medtem ko jim je naša lastna država, južno od Beograda najbolj tuja dežela na svetu. — Op. ur.). — Pred kratkim se je petorica Ljubljančanov na povratku z Dolomitov ustavila v znani celovski restavraciji. Izletniki so se živahno razgovarjali o vtisih potovanja, ko se je nenadoma od sosedne mize oglasila trojica debelovratnih nemških privandrancev z običajno psovko: »Was machen diese windischen Hunde hier?«

—k Novi časi, stari ljudje. Skupina slovenskih dijakov je praznovala zaključek šolskega leta v neki celovski gostilni. Zapeli so tudi nekaj slovenskih pesmi. Nenadoma zakriči nekdo pri sedni mizi: »Gehet nach Jugoslawien singen, wir lassen uns so etwas nicht gefallen!« Tega sem se spomnil, ko sem pred dnevi v narodni noši navdušeno ogledoval slovensko metropolo in se zvečer na velesanju s svojimi stari prijatelji, kjer so mi z leve in desne brneli na ušesa nemški šlagerji, peti iz slovenskih ust. — K. Sl.

Streška družina

—st Streške svečanosti in 21. državna tekma v Ljubljani v dneh 4. do 9. septembra 1932. Ljubljana in vsi strelci iz naše države so prosičili na prav sijajen način razvitje zastave zveze strelskih družin, katero je poklonil najvišji zaščitnik Nj. Vel. kralj Aleksander I. Zastava — delo beograjskega ženskega društva — je vzbudila splošno pozornost; mnogoštevilni strelci v pestrih narodnih nošah pa so naši beli Ljubljančani le še bolj podčrtali pravi jugoslovanski značaj. Letos so se prvič borile ekipe strelskih družin iz vse države za nov dragocen pokal, istotako dar Nj. Vel. kralja. V zelo zanimivi borbi si je pokal osvojila simpatična ekipa šumadinskih strelcev ter beleži njihov strelski rezultat 1846 doseženih točk. Od leta 1925. je Kragujevac že tretjič na vodilnem mestu, kar je vsekakor odličen dokaz njegovi strelski izvežbanosti. — Kot državni prvak je bil letos proglašen g. kapetan Ivo Marković iz Beograda, ki je dosegel na zmagovalni tarči 411 točk in si je s tem priboril darilo Nj. Vel. kralja, dragocen revolver. Na tarči »Narodna« je izšel kot zmagovalec g. Života Perović iz Kragujevaca s 134 doseženimi točkami in je prejel v dar darilo Nj. Vis. prestolonaslednika, krasno zlato uro. Tudi naši domači strelci beležijo marsikak prav lep uspeh. Tako g. polkovnik Ljuba Novaković, kot zmagovalec na tarči »Cetinje« z 250 točkami; dosegel je pa tudi na zmagovalni tarči 11. mesto in na lovske 5. mesto. Nadalje so si priborili po tri nagrade gg.: Hrovatin Franjo, Kostanjevec Joco, Heinrichar Franc; po dve nagradi gg.: Deržaj Rudolf, Heinrichar Minko, kapetan Per; po eno nagrado pa polkovnik Dic in Franjo Bulc. — Prav dobro so se razvrstili tudi naše streljačice in zavzema na damski tarči tretje mesto z 99 točkami g. Anka Obradovićeva, nagrajene pa so bile tudi sestre Deržajeva, Tušarjeva, Wölfigova. — Veliko zanimanje naše omladine za strelski pokret in letošnje državno strelsko tekmovanje je najboljše jamstvo za nadaljnje uspešno udejstvovanje in napredovanje strelskega sporta v Dravski banovini.

—st Preserje. Dne 25. avgusta t. l. se je vršil ustanovni občni zbor strelske družine v Preserju v gostilni pri Koširju ob izredno obilni udeležbi in navdušenju članov za plemeniti strelski sport. Že ob ustanovitvi se je priglasilo 43 članov, ki se pa še vedno priglašajo, tako da je že narastlo njih število nad 60. Zastopnik iz Ljubljane (g. polkov-

nik Novaković) je imel na zborovalce krasen govor, ki ga ne bomo pozabili. — Določili smo tudi že primeren in ugoden prostor za strelišče. — Prijatelje našega pokreta vabimo k čimvečjemu prisopu. Zdravo! — Košir Franc, župan v Preserju.

— St. Šmihel nad Mozirjem. Pred kratkim smo ustanovili severno strelsko družino in že 24. julija smo na svečan način otvorili lastno strelišče. K temu izrednemu slavlju, prvemu v srezu, se je zbralo lepo število strelcev in prijateljev tega viteškega sporta. Predsednik Venče Znidaršič je pozdravil vse goste in očrtal v lepih besedah pomen dneva. Po govorih sreskega načelnika in zastopnika celjskega str. okruha kapetana Milutina, viča je bilo otvoreno streljanje. — Odmevali so strelji po naši gorski tišini do poznega popoldneva, Šmihelčanom v čast in gostom v zabavo. — Pri slovesnosti je sodeloval domači pevski zbor.

Dr. Oskar Reya:

Nacionalizem in internacionalizem

Kadar slišimo izraz nacionalizem, tedaj si pod tem »izmom« vedno predstavljamo stremljenje kakega naroda po samoohranitvi. Vsak narod, pod čimer razumemo večjo ali manjšo skupino isti jezik govorečih ljudi, ima pravico do svobodnega razmaha na tistem delu zemeljskega površja, kjer stalno živi. Dotični del zemeljskega površja je narodova domovina. V svoji domovini ima vsak narod pravico da sam sebe vlada in da sam sebe sodi. Če se pri kakem narodu to dogaja, tedaj pravimo, da je tak narod **svoboden**, da je na svoji zemlji svoj gospod. Tak narod ima potem še edino skrb, da si bivanje v svoji domovini kolikor mogoče udobno uredi, da tiste urice, ki so mu prisojene na tem svetu, v sreči, zadovoljstvu in veselju preživi. Vrhunec sreče in zadovoljstva pa doseže vsak narod le tedaj, če se **zaveda**, da ima pravico do vseh dobrin, ki mu jih nudi domovina, če se dotična skupina ljudi sploh zaveda, da je **narod, nacija**.

Človek je inteligenčno najvišje razvito živo bitje. Kljub svoji pameti pa ima človek v sebi še marsikateri živalski nagon ali instinkt. Najmarkantnejša živalska lastnost je **egoizem**. Skoraj vsak človek je v večji ali manjši meri egoist, to je skrbi

predvsem za samega sebe in mnogokdaj edino za samega sebe. Stopnjo egoizma določa višina etičnega in moralnega čuta. Tisti človek, čigar življenje diči visoko moralno in etično mišljenje, je zadovoljen in srečen. V svoji sreči in zadovoljstvu, v svojem lepem mišljenju, privoščiti dobrobit tudi svojemu bližnjemu. V tem trenutku postane moralno in etično vzgojeni človek **nacionalist**, ker želi dobro ne samo samemu sebi, ampak tudi drugim, naravno da v prvi vrsti svoji najbližji okolici, to je okoli njega bivajočemu narodu. Vsak pravi nacionalist je tedaj idealist, moralno in etično visoko stoječ človek. Le v tem pogledu more človek izbrisati svojo sorodnost z živaljo.

Vsak izobražen in šolsko dresiran človek se še davno ni povzpел do gornje višine notranje omikanosti. Njegovo stremljenje po samoohranitvi se še ni prelevilo iz egoizma v nacionalizem. Njegovo srce ne bije še **altruistično-nacionalno**. Pravi nacionalist napove takemu človeku neizprosno boj. Takih pijavk je v vsakem narodu nešteto. Ne samo da skrbje edino za se, temveč radi bi živeli od žuljev svojih rojakov. To so **notranji sovražniki** pravega nacionalizma. S temi nacionalni idealisti obračunajo najprej.

Druga nalog nacionalista je, da skuša tudi druge moralno in etično visoko vzgojiti. Skuša prepričati, da bi tudi drugi ne zašli v tabor egoističnih zkorščevalcev. Mnogo je mladežev in brezbrzihih članov pri vsakem narodu, ki sicer vidijo v nebo vpijoče krivice, pa se za nje niti ne zmenijo. Take bo nacionalist zdrnil iz njih lenobe in jim pred očil slabe posledice njihove zaspanosti in brezbriznosti. Mladini pa bo že tako rekoč ob rojstvu vcepljal altruistično nacionalni idealizem.

Delokrog nacionalista je v mejah domovine kmalu izčrpan, predvsem pri majhnih narodih. Njegovo domovino obdajajo drugi narodi, ki govorijo drug jezik. Često je novi jezik njegovemu sorodniku, mnogokrat tudi popolnoma tuj. S tem nastane prva težkoča nesporazumevanja. Tudi pri drugem narodu najdemo dvoje vrst ljudi, poštene in nepoštene. Najnevarnejši so izobraženi, šolani nepoštenjaki. Če sreča tak nepoštenjak človeka, ki govori njemu nerazumljiv jezik, ga bo skušal z dvojno silo izkoristiti kot človeka svojega jezika. Odpor izkoriščevanja je tem manjši, čim manj narodno zaveden je. To so zunanji sovražniki pravega nacionalizma. Probujen in narodno zavedni narodnjak pa se tudi tem zunanjim sovražnikom z vso silo postavi v bran. Njegova zmaga zavisi

od stopnje njegovega nacionalizma in ravno tako zavisi zmaga vsega izkoriščanega naroda od stopnje njegove nacionalne zavesti.

Ne-nacionalisti skušajo torej izkoristiti šibkejše sloje prvič v svojem lastnem narodu in drugič v še večji meri v tujem narodu. Na obeh frontah se jim postavijo v bran ljudje istega kova, pravi ljubitelji naroda, nacionalisti. Zato nacionaliste vseh narodov družijo ista lepa misel, skrb za dobrobit naroda in bramba šibkejših pred močnejšimi. Zaradi te lepe misli se resnični nacionalisti različnih narodov med seboj spoštujejo. Še več združijo se v skupen boj proti egoističnim izkoriščevalcem, postanejo **inter-nacionalisti**.

Med nacionalizmom in internacionalizmom ni torej bistvene razlike. Pri sedanjih navezanosti vseh narodov med seboj, je vsak nacionalist **nujno** istočasno tudi internacionalist. Ljubitelj in prijatelj človeštva brani in ščiti predvsem svoj narod, toda nikdar ne pozabi, da so tudi pri drugih narodih ljudje zaščite potrebni.

Često se internacionalizem tolmači kot pojma, ki nima z nacionalizmom nič skupnega. To pa je zmotno. Pravi internacionalizem je brez predhodnega nacionalizma nemogoč. Nacionalizem se ne sme smatrati kot imperializem, to je stremljenje po podjarmljenju tujih narodov, ampak v prvi vrsti le kot skrb za narodov blagor doma in potem kot obrambo proti invaziji nepoštenih tujcev. Šele ko so te nacionalne zadeve v domovini urejene, se prestopi k zvezanju z drugimi narodi, k obojestranski medsebojni pomoči, k internacionalizmu. Lahko rečemo, da so pošteni člani velikih kulturnih narodov že povsod nacionalno zavedni. Še več, da so nacionalno zavest tako rekoč že preživeli. Nacionalna zavest se jim zdi kot nekaj samo po sebi umevnega. Zaradi nujnega medsebojnega pomagajanja med posameznimi narodi pa prehajajo kot zavedni nacionalisti k internacionalizmu.

Narodi pa, ki so zaradi dolgoletnega suženjstva pod tujim jarmom po krivici tujih nepoštenih nenacionalistov, imperialistov, kulturno zaostali, — med temi smo tudi mi Slovenci, — še niso povsem narodno zavedni. Zato pri njih o internacionalizmu brez predhodnega nacionalizma ne more še biti govora. Kajti zametavanje lastne nacije v prid internacionalizmu lahko izrabijo tuji lažni nacionalci, pravi egoistični imperialisti, — in teh je pri vsakem velikem narodu dovolj, — v svojo korist, kar ima za posledico zopetno podjarmljenje in popolno uničenje zlate svobode.

Delavska vprašanja

Živimo v težkih gospodarskih prilikah, ki hudo tarejo ves duševni in manualni proletarijat. Najhujše pa je izmed vseh stanov prizadeto delavstvo. Moderna tehnika ter mehanizacija in racionalizacija obratov je vrgla na cesto na milijone pridnih delavcev, ki so postali odveč, ker stroji delajo mnogo hitreje in ob manjših obratnih stroških.

Napredujoča tehnika in racionalizacija obratov pa človeški družbi ni prinesla tistega blagostanja, ki smo ga pričakovali vsi, ampak je prinesla večini delavskega ljudstva le prokletstvo, denarnim mogotcem pa milijone in neomejeno oblast nad vsem javnim življenjem.

Zaradi mehanizacije in racionalizacije podjetij je proizvodnja industrijskih izdelkov prekomerno narastla. Na drugi strani pa je kupna moč prebivalstva hudo padla, kar je povzročilo, da so se začele po skladiščih kopičiti zaloge blaga milijonskih vrednosti, kar je samo v Sloveniji povzročilo izprtje tisočerihih pridnih in dobrih delavcev.

Imamo delavsko socialno zakonodajo, ki v mnogih primerih dobro ureja odnose podjetnikov do delavstva. Toda primeri, ki so se zadnje mesece dogajali v nekaterih večjih obratih Dravske banovine dokazujejo, da zaščita delavstva še ni urejena tako, da bi zaščitila mase delavstva pred nenadnimi izprtji. Nekatera večja industrijska podjetja v Sloveniji so imela zadnja leta zelo dobro konjunkturo. Donašala so milijonske dobičke, ki so deloma ostali doma, deloma so šli preko meje. Vsa podjetja so vse dobrote dobre konjunktуре ohranila le za sebe, izvedla velike investicije pa še vedno izkazovala ogromne dobičke. Ko pa so nastopili slabi časi pa so naložila vse gorje samo na delavstvo. Dasi ravno so se plače delavcev in

nameščencev precej znižale in se jih je mnogo reduciralo ter navzlic temu, da so podjetja dosegla razne carinske ugodnosti in zapor »meja tujim izdelkom, so kljub temu ostale cene našim proizvodom po večini na isti višini kot poprej. Življenjski standard našega delov. ljudstva je mnogo nižji kot v Nemčiji, Avstriji in Čehoslovaški. A vendar se uvaža v našo državo tuje blago iste kakovosti, ceneje kot je naše, akoravno so carine visoke in transport blaga z ozirom na veliko razdaljo zelo drag. Kje ostanejo dobički, bi bilo pač treba doognati? Kupičenje premoženja pri nekaterih in raznih družbah ni v interesu splošnega gospodarskega življenja, ker jemlje najširšim plastem naroda kupno moč.

Naš delavec je inteligenčen. On se zaveda, da je v interesu njega samega, če podjetje v katerem dela, dobro uspeva. On je pripravljen na njega pripadajoči del bremen, ki jih povzročajo višje sile, nositi samo, da ostane to podjetje na zeleni veji. Hoče pa biti deležen dobrot, ki jih prinašajo dobri časi, ne pa da vsi drugi ljudje te okolice živijo ob dobrem prosperanju podjetja, le delavec ki ustvarja, pa živi vedno slabo. Da so nekatera podjetja v tako hudi krizi, kot se rado povdarja, delavstvo ne more verovati, ker podjetja niso iskala prihrankov tam, kjer bi jih bilo brez škode za koga lahko doseči. Na eni strani se je v svrhu štednje reduciralo na stotine domačih delavcev in še onim, ki so ostali, hudo znižalo plače, na drugi strani pa se je pustilo lahko nadomestljive inozemske tehnične in administrativne uradnike, ki imajo neverjetno visoke plače.

Naš delavec ima dolžnosti do države. On vrši svoje državljanske dolžnosti, plačuje davke in če bo treba bo branil domovino proti zunanjim sovražnikom. Zato pa je tudi dolžnost oblasti da budno pazijo na to, da bo delavstvo imelo primer-

no zaščito pred domačimi in zunanjimi iskoriščevalci. (Dalje prihodnjič.)

Delavstvo ne sme biti predmet barantanja, na njegovi bedi se ne sme ustvarjati kapital ter ne sme biti plačnik gotovih poznanstev in novih poslovnih zvez. Delavec naj dobi za svoje dobro izvršeno delo plačo, da bo mogel preživeti sebe in družino ter vršiti svoje delo v splošno zadovoljstvo gospodarstva, kajti le močan, zdrav in zadovoljen delavec lahko koristi državi in družbi, od okostnjakov in mrličev pa se ne more pričakovati ničesar.

Da bo možno zaposliti čim več delavnih moči, bo treba prej ali slej uvesti v večjih podjetjih šesturni delovni čas. Seveda bodo morali biti prejemki delavstva taki, da bodo mogli zaposleni delavci od njih živeti, da jim ne bo treba v njihovem prostem času odjedati kruha drugim, ki dela sploh nimajo. To zahtevo upravičuje visoki povšek produkcije radi uvedbe modernih tehničnih pridobitev ter smotnejšega in napornejšega dela v obratih.

Pravilna razdelitev delovnega trga bi bila že zdavnaj nujno potrebna. Določitev maksimalnih plač za tuje nastavljenke ter eksistencnega minimuma za naše delavstvo, je skrajno nujna zadeva. Zato pozivam središnji odbor »Narodne Odbrane« da polaga delavskemu vprašanju največjo pažnjo ter da je v stalnih stikih s predstavniki države, narodnimi poslanci in senatorji ter jih točno informira o socialnih zadevah našega delavstva ter da z vso avtoriteto ščiti njihove interese.

Ponovno opozarjamo vse naše sotrudnike in prijatelje, da naj pošiljajo rokopise za vsako številko najkasneje do srede.